

מעציתים את הפרט!

תנועת הנוער התורני לאומי
הראשונה בישראל

הנחיה ועריכה:

אפי הורוביץ

כתיבה:

שרה שושן

אפי הורוביץ

שאול דה מלאך

יהל כיאט

עיצוב ועימוד:

לירן גרוס

תנועת הנוער התורני לאומי
הראשונה בישראל

בהוצאת:

עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי בארץ ישראל

מחלקת הדרכה

רח' בית הדפוס 11, ירושלים

טלפון: 02-5371640 פקס: 02-5372639

Mhadracha@ezra.org.il www.ezra.org.il

 תנועת הנוער עזרא

© כל הזכויות שמורות, ירושלים, תשע"ט

יש לשים לב כי חלקים מחוברת זו טעונים גניזה

תוכן עניינים

4	במקום הקדמה
6	מיפוי והצבת יעדים
10	רתימה
11	התנסויות
13	משוב
14	אוסף כלים – טיפים קטעים ומקורות

במקום הקדמה

מה זה סניף בעצם? תנסו רגע לחשוב על השאלה הזאת, על המקום שבו נמצאים כל כך הרבה זמן. בעינינו, אחד התפקידים הכי משמעותיים של סניף, ושל תנועת נוער בכלל, זה להיות **מקום להיות בו**. מקום להיות בו – כלומר, מקום שבו הווים. מקום שמאפשר לכולנו – רכזים, מרכזות, מדריכים וחניכים – להתנסות, לחוות, להתפתח, לגדול, לבטא את עצמנו, להביא את הכוחות שלנו לידי ביטוי, ולפעמים גם ליפול ולהיכשל (שזה גם בסדר..). באיזה עוד מסגרת ילד יכול להתנסות בקשרים חברתיים, לשחק בעשרות סוגי משחקים, ללמוד באופן חוויתי על כל מיני דברים בפעולות, להתנדב, לצחוק, לצעוק, לשיר, לנקות, ליצור, להציג, לטייל, לישון בשק שינה, להכין אוכל, ללמוד דברים חדשים, ועוד ועוד ועוד.. זה הדבר הקסום שסניף מאפשר, זה **מקום להיות בו**. מקום שבו הווים. כולנו מכירים את זה שכל אדם הוא עולם מלא, בכל אדם יש אינסוף. כל אחד הוא שונה וכל אחד הוא ייחודי. אבל הרבה פעמים אנחנו מכירים את המילים האלה בתור סיסמא – עכשיו הגיע הזמן שלנו לבדוק את העניין הזה לעומק.

אתם נמצאים בפתיחת השנה השנייה של ההדרכה. בשנה הראשונה העיסוק העיקרי היה בבניית הקבוצה, בגיבוש שלה סביב שפה משותפת, קודים מיוחדים ועוד. הגיע הזמן לעלות קומה. הקומה הבאה היא לנסות להסתכל על החניכים שלנו כפרטים, למצוא בהם את אותו אינסוף, לגלות אצלם את אותה ייחודיות. כל אחד מהחניכים שלנו הוא נשמה ייחודית בפני עצמה, והתפקיד שלנו הוא לגלות את הנשמה הזו, להגדיל אותה, להעצים אותה, לפתח אותה. וסניף – ובעיקר חודש ארגון, הוא הזמן והמקום המושלמים בשביל לעשות את זה. אם נצליח להפוך את הסניף ל**מקום להיות בו**, נאפשר לחניכים שלנו את כל הדברים האלה שכתובים למעלה (ואפילו יותר..), הרי שנצליח בע"ה לקדם אותם עוד קצת אל עבר הגילוי העצמי שלהם, המימוש העצמי. בע"ה נצליח להעצים את הפרט.

אז מה יש כאן?

אנחנו נמצאים בסיומו של יום עיון שבו חווינו ולמדנו על העצמת הפרט, באופן כללי ולקראת חודש ארגון. בחוברת עזר הזו יש תכנית עבודה שנועדה לסייע לכם לקחת את הדברים שבהם עסקנו ביום עיון ולהוריד אותם לשטח. אנחנו בטוחים שהאתגר של העצמת החניכים שלכם באופן אישי יוציא מכם את המירב, ויעזור לכם לגלות, לחזק ולהעצים את הנשמות שמופקדות בידיים שלכם. השלבים המפורטים הם קודם כל מיפוי, לאחר מכן הצבת יעדים, רתימה, התנסויות ומשוב. שימו לב שאתם עובדים עם החוברת שלב אחרי שלב, צעד אחרי צעד. בסוף החוברת יש אוסף של קטעים

מקורות כלים וטיפים – גם כרקע למה שכתוב בחוברת וגם כעזרה נוספת לעבודה בפועל עם החניכים. שימו לב שאתם לא לבד בסיפור הזה. המרכזות שלכם עברו הכשרה דומה, והן נמצאות שם בשבילכם כדי לסייע ולכוון. ובמידת הצורך גם אנחנו בצוות ההנהלה. בהצלחה! סומכים עליכם ומאמינים בכם

חזקו חברים!

מחלקת הדרכה

ירושלים תשע"ט

מיפוי והצבת יעדים

כדי להתחיל, אנחנו צריכים לראות איפה החניכים שלנו בכלל נמצאים.. אנחנו כבר אחרי שנה שלמה של הדרכה שבה התמקדנו בעיקר בבניית הקבוצה שלנו, ולא בטוח ששמנו לב מספיק לחניכים באופן אישי. יותר מכך, לפעמים אנחנו חושבים שאנחנו מכירים, אבל בעצם כשאנחנו באים לבדוק את העניין לעומק אנחנו מגלים שאולי בעצם אנחנו לא לגמרי מכירים..

אז בשביל למפות את החניכים שלנו ואת הצרכים שלהם נשתמש בכמה כלים. ראשית, המודעות לעניין היא חשובה. עצם התודעה שעכשיו אנחנו מסתכלים על אנשים באופן ספציפי, ומנסים לבחון מי הם ומה הם, מה הכוחות והיכולות שלהם ומה הן החולשות שלהם – זה שלב ראשון.

כלי נוסף שאפשר כמובן להשתמש בו הוא הכלי של שיחה אישית. אם לא עשינו את זה עדין – וגם אם כן – כדאי מאוד לעשות פעם בכמה זמן סבב של שיחות אישיות עם החניכים שלנו. לשמוע מהם קצת על תחושותיהם בסניף ובקבוצה, על מה מעסיק אותם ומה חשוב להם ומעניין אותם. מה קשה להם ומה טוב להם ואיך אפשר עוד להתקדם.

אחרי שעשינו את זה, נוכל לעבוד עם הטבלה הבאה. כמו בפעילות שעברנו ביום עיון, אנחנו נחלק את המיפוי לשני חלקים – יעדים אישיותיים ויעדים ערכיים. לגבי היעדים האישייותיים, אנחנו יודעים שיש שבע אינטליגנציות. נדרג את היכולות והכישורים של כל אחד מהחניכים שלנו אל מול כל אחת מהאינטליגנציות הללו. שנית, אנחנו רוצים לנסות להגדיר יעדים ערכיים. עולם הערכים הוא עולם רחב וגדוש ותלוי מאוד בכל אחד על פי דרכו ואמונותיו. אנחנו בחרנו חמישה ערכים שנראים לנו מרכזיים וחשובים, ערכים שאנחנו מאמינים בהם, שחשובים לכל חניך עזראי. אתם כמובן מוזמנים להוסיף משלכם ערכים אחרים שעליהם אתם רוצים לעבוד, בתיאום עם המרכזת. לאחר שנמפה את מקומם של החניכים בשני סוגי היעדים – האישייותיים והערכיים, נציב יעדים לכל אחד מהחניכים שלנו.

כמה דגשים לגבי הצבת יעדים:

- צריך לקבל החלטה מושכלת לגבי סוג היעד שאנחנו רוצים להציב לחניך: האם אנחנו רוצים לקדם חניך בתחום שבו הוא חלש ואנחנו רוצים שהוא ישתפר בו, או שאנחנו רוצים לחזק ולפתח חניך עוד יותר בתחום שבו הוא כבר חזק, כדי שהוא יוכל להתפתח בו אפילו יותר. כמובן יש יתרונות וחסרונות לכל אחת מהאפשרויות.
- חשוב לבחור יעד שיהיה מאוזן – מצד אחד לא משהו שיהיה קליל מידי ולא מאתגר, מצד שני לא לבחור יעד שיהיה 'בשמיים' עבור החניך, ויגרום לו תחושת כישלון. המטרה שלנו היא לחזק ולהעצים, לא להיפך חלילה..

- לא להתפזר. כדאי לבחור בשלב זה יעד אחד לכל חניך (אישיותי או ערכי), ולא מעבר. עדיף לבחור מספר מצומצם של יעדים ולהצליח בהם, מאשר להתפזר יותר מידי ולא להצליח.

לצורך המיפוי והצבת היעדים, נשתמש בטבלאות הבאות. לכל חניך ניתן 'ציון' בין 1-3. ציון 1 מסמן מישהו שחלש מאוד בתחום המדובר. 2 הוא באמצע, ו-3 הוא טוב בתחום המדובר. לאחר מכן נסמן בעמודה השמאלית באיזה נושא אנחנו רוצים להתמקד עם החניך הזה. לאחר נתינת ה'ציון' חשוב לא להישאר ברמה של מספר וזהו, אלא לכתוב לעצמנו איזה משפט או שניים שמתאר את המצב, אפשר לתת דוגמאות שונות כדי להמחיש. זה חשוב גם כדי שנוכל לזכור על מדובר ו'להחזיק ראש' בעניין, וגם כדי לזכור שהחניכים שלנו הם לא מספרים בעלמא, אלא בני אדם עם מורכבות ושונות.

יעדים ערכיים

שם החניך	אחריות	תורניות	אכפתיות	סבלנות	ענווה	יעד נבחר
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						

יעדים אישיותיים - שבע האינטליגנציות

שם החניך	תוך-אישי	בין-אישי	מוסיקלי	מרחבי	לוגיקה	תנועה וגוף	שפה	יעד נבחר
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								

רתימה

השלב הבא של העבודה שלנו עם החניך היא הרתימה. נגיד שהגענו למסקנה שאנחנו רוצים לעבוד עם חניך מסוים על נושא מסוים. עכשיו צריך לראות אם החניך שלנו גם בעניין הזה או שאולי הוא בעניינים אחרים לגמרי.. בשביל זה כאמור אנחנו צריכים לגשת לשיחה אישית עם החניך, שיש לה מטרה כפולה: ראשית, אנחנו רוצים לברר עם החניך איפה הוא נמצא, מה חשוב לו ומה מעניין אותו. בשיחה ננסה להוביל אותו לזה שחשוב לנו במהלך חודש ארגון לעבוד עם כל חניך על תחום מסוים, ובשביל החניך הזה חשבנו על הנושא הזה. אפשר לדון עם החניך בצורה מכובדת ובגובה העיניים גם על התחום שבו רוצים להתקדם. זכרו – זה שאנחנו חשבנו על נושא מסוים לעבודה, זה לא אומר שהחניך גם רואה את זה ככה.. אבל מצד שני אנחנו לא רוצים 'להיכנע' לחולשות של החניכים אלא לקדם אותם.. לכן כן ננסה לכוון למה שחשבנו עליו, אבל נהיה פתוחים לזה שאולי בסוף השיחה נצא עם כיוון אחר.

אחרי שהגענו להסכמה לגבי התחום שבו אנחנו רוצים להתקדם, נבחר ביחד משימה או התנסות שמתאימה לתחום הזה (בהמשך החוברת יש רעיונות למשימות והתנסויות). כדאי לבוא לשיחה עם שתיים-שלוש אופציות שנראות לכם מתאימות, ושוב להיות פתוחים לכך שיצאו מהשיחה כיוונים אחרים.

בסוף החוברת יש כלים וטיפים לניהול שיחה אישית, שיכול לעזור בעניין הזה.

התנסויות ומשימות

בטבלה הבאה יש רעיונות למשימות והתנסויות מסודרים לפי יעדים חינוכיים. מוזמנים כמובן לחשוב על עוד ולהוסיף (בשביל זה יש שם עוד שורות ריקות).

התנסויות	יעד אישי	סוג היעד
לדאוג ל-"מצב רוח" של הקבוצה	תקשורת בין אישית	יעדים אישיותיים
להכין משחקים ופעילויות קבוצתיות		
להכין צ'ופרים ופינוקים לקבוצה		
שיחות אישיות על התהליך שעובר החניך	תוך אישי (מודעות עצמית)	
לתת לחניך להוביל שיח פנימי בקבוצה על הנושא של חודש ארגון		
משימת כתיבה אישית מסוג כלשהו, כמו יומן אישי		
לארגן את הסעודה המשותפת לקבוצה	לוגיקה (הגיון)	
תכנון ותכלול כל המשימות, וחלוקת תפקידים יחד עם המדריך		
ארגון הלו"ז של הקבוצה במהלך חודש ארגון		
לחבר את השיר להופעה	מוסיקה	
לשיר		
לחבר שיר לקבוצה		
לתכנן ולצייר את הקיר	תפיסה מרחבית	
להכין מופע דגלנות, אופניים וכד'		
לתכנן ולהכין את התפאורה של ההצגה \ של ההופעות		
לחבר את הריקוד לקבוצה	תנועה וגוף	
לשחק תפקיד משמעותי בהצגה		
לביים את ההצגה / לצייר		
להעביר פעילות ספורט\מחול לקבוצה		
כתיבת קטעים לעלון	שפה	
כתיבת קטע על הקיר		
כתיבת ההצגה של הקבוצה		
כתיבת יומן קבוצתי בחודש ארגון		

התנסויות	יעד אישי	סוג היעד
תפקיד אישי במהלך החודש בנושא שתבחרו יחד	אחריות	יעדים ערכיים
אחריות על דברים בתוך הקבוצה – הגעה בזמן, הבאת ציוד, וכו'.		
אחריות על פרויקטים ונושאים כלל-סניפים (עלון, סדר ניקיון של הסניף, ציוד, תפאורה ועוד..)		
משימות הקשורות לעזרה לחניכים מתוך הקבוצה או מחוצה לה (להכין ריקוד לקבוצה אחרת)	אכפתיות	
משימות הקשורות לשכנים של הסניף (בשבוע ארגון לחלק סוכריות ומכתב)		
משימות הקשורות לדברים כלל-סניפיים תפילה (כל החודש להשתדל בתפילה)		
מוסיקה במהלך החודש (כל החודש להשמיע ולשמוע שירים ראויים)	תורניות	
שפה נקייה (אין קללות, להקפיד על לשון הרע)		
בנים-בנות (כל החודש מקפידים על הנושא)		
משימות הקשבה (לא קוטעים מישהו באמצע)		
תפקיד אישי הדורש אורך רוח (לעזור בהופעה לחניכים קטנים)	סבלנות	
להיות בקשר עם שכנים לקראת ובמהלך חודש ארגון		
מניעת השחתה (לא מבזבזים ציוד)	ענוה	
לתת כבוד לקבוצות אחרות (אין מוראליים שליליים על קבוצות אחרות)		
לא לרכל על המרכזת ועל מדריכים אחרים		
דיבור בכבוד לכל אדם		

משוב

המשוב הוא השלב המסכם של התהליך. בסיום התקופה שקבעתם לצורך ההתנסות, חשוב לקבוע שיחה עם החניך המתנסה ולסכם איתו מה בעצם היה לנו. ראשית חשוב לשמוע על התהליך מנקודת מבטו של החניך – האם הוא התחבר לנושא, למשימה; איך היה מבחינתו; האם הוא הרגיש שהוא הצליח או נכשל; מה גרם להצלחה או לכישלון; האם התחום מצא חן בעיניו; האם הוא היה רוצה להמשיך להתקדם בו; וכו'.

לאחר מכן נחשוף אותו בפני צורת ההסתכלות שלנו על העניין. נתייחס למוטיבציה, לצורת ביצוע, לשאלת ההצלחה או אי-ההצלחה, ולגורמים. חשוב מאוד לשים לב למה שגרם להצלחה או לא-הצלחה, וללמוד מהם. בעיקר חשוב ללמוד ממקרים של הצלחה, כי אפשר לשחזר ולראות מה עבד כמו שצריך – לעומת כישלון, שקשה לנחש 'מה היה קורה אילו...'. חשוב מאוד לשים לב שאנחנו עדינים עם החניך שלנו – לא לרדת עליו מידי, לא לגרום לו להרגיש תחושת כישלון קשה מידי, גם אם הוא לא הצליח.

השלב הבא והמסכם של השיחה צריך להיות – לאן מתקדמים מכאן. האם אנחנו רוצים להמשיך להתמקצע ולהשתפר בתחום הזה, או לנסות תחומים אחרים. אם נשארים באותו תחום צריך לשים לב שהמשימה הבאה היא מאתגרת יותר, היא עולה קומה ביחד למשימה הקודמת. חשוב לסיים את השיחה (וגם להתחיל אותה, בעצם..) בחיזוקים חיוביים ובפרגונים, גם כי מגיע מצד עצם העניין וגם כי זה משאיר תחושה של חוויה משמעותית וטובה – גם אם לא בהכרח החניך עמד במשימה כראוי.

תוספות, חומרי רקע, כלים וטיפים

- ❖ יוצע לכן הוא רוצה להשיג
- ❖ תשומת לב מלאה לדובר
- ❖ שומר על קשר עין במהלך השיחה
- ❖ התעניינות ואכפתיות
- ❖ עש לב למסרים לא מילוליים
- ❖ איננו ממחר להשיב תשובות
- ❖ איננו סבור כי הוא יוצע את סופו של הסיפור
- ❖ מעוניין בתהליך לא פחות מאשר בתוצאה
- ❖ מקשיב ע בין השורות
- ❖ יכולת הכנה

הקשבה פעילה – תגובות והנחיות

שתיקה – השתיקה היא לעיתים מאיימת ועלולה לשדר ריחוק ולא קשב. יש להשתמש בה רק לאחר שנוצר כבר קשר ואמון ובמקרים שהיא מסייעת לתלמיד להתרכז בעצמו ולהיפתח. כאשר נראה לנו שזה במקום – לא לפחד משתיקות הדדיות ארוכות.

אהמממ... צליל זה מבטא הקשבה ומותיר את התלמיד במרכז הבמה. יש לשים לב – לעיתים צליל זה מבטא הסתייגות או אפילו אירוניה ולגלוג.

חזרה על הנאמר – על כל דבריו או על החלק המרכזי שבהם.

הבהרה – לא חזרה מדויקת אלא בירור תורף הדברים. סיכום זמני של המחשבות והתחושות שביטא התלמיד.

שיקוף – לא סיכום של דברים, אלא הבעת הד לתחושות שעולות מעבר למילים שאמר בתלמיד.

פירוש והסבר – ניתוח של דבריו כפי שאנו מבינים אותם. כדאי לומר זאת כשאלה או כהצעה להסבר אפשרי.

כיצד לחסל כל סיכוי לאווירת קשב

"אילו הייתי במקומך, הייתי עושה..." – תפסיק לדבר שטויות אם היית במקומי היית מבולבל
חסר ביטחון ממש כמוני אבל אילו הייתי במקומך לא הייתי אומר לאף אדם "אילו הייתי במקומך"...

"אני יודע בדיוק איך אתה מרגיש"

אני לא מאמין לך. אין לך מושג באמת מה אני מרגיש. מה שאני שומע בקולך הוא גאווה וזלזול: גאווה
על כך שאתה כביכול יודע מה אני מרגיש; וזלזול- כיוון שאתה מבטל את ייחודי כאדם. אף אחד איננו
יודע בדיוק מה אני מרגיש.

אם תבין אותי באמת, אדע זאת גם אך לא תתהדר בכך.

"למה אתה אומר זאת? למה אתה מרגיש כך? למה עשית זאת?"

ככה...

השאלה למה נותנת לי תחושה שאתה מאשים אותי במשהו. זה נותן לי תחושה כאילו זה לא בסדר
לומר מה שאני אומר או להרגיש כך.

"שאלות מתחקרות / שאלות סגורות"

אתה יוצר דפוס פעולה שבו אתה המוביל ואני מגיב. כאשר תפסיק לשאול אני אפסיק לענות. מעבר
לכך, כאשר אתה שואל, אתה מכוון את השיחה לפי מה שנראה לך, ואולי לי חשובים דברים אחרים
לגמרי. אם רק היית מקשיב לי, כבר הייתי מספר לך הכל.
לפעמים השאלות שלך משדרות לי אפילו חוסר אמון.

חסימה: "קשה לי לשמוע את זה / אינך צריך לומר זאת"

קשה לך? ולמה אתה מספר לי את זה? אולי אתה מצפה שאני אגלה הקשבה ואמפתיה כלפי הרגשות
שלך? אני באתי לפרוק רגשות, וכרגע אתה הוא זה שצריך לגלות אמפתיה. בשלב הרבה יותר מאוחר
אני אשמח שתהיה כנה ותספר לי מה הרגשת כששוחחתי איתך. כרגע, באמת צר לי מאוד שקשה
לך, אבל אין מה לעשות, החיים קשים...

אם אתה לא מוכן להקשיב לי- מי כן יקשיב?

הכחשה: "לא יכול להיות שכך אתה מרגיש. אתה בוודאי מגזים"

ללא מילים.

עידוד: "זה לא נורא כל כך, זה יעבור"

אתה לא מעודד אותי, אתה פשוט נותן לי הרגשה נוראה שאין אף אחד בעולם שמבין את ההרגשה
הגרועה שלי כרגע. אם תתן לגיטימציה לתחושות הקשות שלי – במקום לעודד אותי להדחיק אותן –
יהיה לי הרבה יותר קל להשתחרר מהן.

אינטליגנציות מרובות – מתוך ויקיפדיה

רקע

בראשית המאה ה-20 פנו פרנסי העיר פריז לפסיכולוג אלפרד בינה בבקשה לבנות מבחן שיאפשר לחזות מראש אילו תלמידים יתקשו בלימודים ובכך לאפשר להם לקבל עזרה מיידית. המבחן שפיתח בינה הוא הבסיס למבחן IQ. מבחני האינטליגנציה צברו תאוצה במשך השנים והפכו לכלי מדידה עיקרי לסיווג שכלם ופיקחותם של פרטים לפי כלי מדידה כמותי.

תוך כדי התפתחות מבחן ה-IQ פותחו גם תאוריות נוספות שתמכו בו. בבסיס תאוריות אלו עמדה הנחת היסוד כי האינטליגנציה היא ישות אחידה, תורשתית ובלתי ניתנת למדידה. כלומר, יש סוג אחד של אינטליגנציה ובני האדם נולדים עם כמות ידועה של אינטליגנציה ולא ניתן לשנותה.

אינטליגנציות מרובות

שמונה עשורים לאחר מכן ערערו החוקרים הווארד גרדנר, דיוויד פרקינס ורוברט סטרנברג על עמדה זו. לטענתם, לא ניתן להסביר את ההתנהגות האנושית באמצעות פרופיל קוגניטיבי אחד ולאור אינטליגנציה אחת בלבד. במקום זאת, יש להרחיב את מושג האינטליגנציה ולחלקו לכמה סוגים של יכולות למידה. מתאוריה זו עולה מושג חדש של אינטליגנציה המחייב פיתוח מבחני אינטליגנציה שונים מהקיימים ותפישה חינוכית חדשה.

הממצאים שתומכים בקיומן של מספר אינטליגנציות נפרדות הם: פגיעה מוחית שגורמת להפרעה קוגניטיבית ספציפית, כשאר התפקודים נשארים תקינים; אנשים בעלי כישרון יוצא דופן בתחום מסוים ובו בלבד; פעולות שכליות מרכזיות שמאפיינות תחום התנהגות אחד בלבד.

סוגי אינטליגנציה:

אינטליגנציה לשונית (מילולית): היכולת להבין מילים ומשפטים, היכולת להשתמש במילים בצורה אפקטיבית בין בעל-פה ובין בכתב, רגישות לדקויות של משמעות, לצלילים של מילים ולרבדים של שפה. מודעות לשימושים אפשריים בלשון, כושר שכנוע, כושר הסבר, יכולת כתיבה, חשיבה הגיונית – מילולית. יכולת זו כוללת ביאור, רטוריקה, עיסוק במבטא-שפה. דוגמה בולטת לכך היא ט. ס. אליוט אשר חיבר תוך שלושה ימים שלוש מהדורות עיתון מלאות הכוללות שירים, סיפורים, רכילות והומור, כל זה כאשר היה בן עשר בלבד.

אינטליגנציה לוגית-מתמטית: היכולת להבין מערכות פורמליות ומופשטות, היכולת להבין סמלים, להציבם בשרשראות ולהפעיל עליהם פעולות חשיבה שונות, היכולת לזהות תבניות כמותיות. יכולת לחשב, להסיק, לאתר מבנים לוגיים, לפתור בעיות במהירות. יכולת להשתמש במספרים בצורה אפקטיבית או לחשוב בצורה הגיונית ומסודרת. דוגמה בולטת לכך היא אלברט איינשטיין.

אינטליגנציה מרחבית: היכולת לתפוס את העולם החזותי-מרחבי בצורה מדויקת. היכולת לבצע עיבודים, שינויים והתאמות בתפיסה החזותית, היכולת לשחזר, לדמיין ולתפעל חלקים מהעולם החזותי גם בלי לראותם בפועל, היכולת להבין מפות ורישומים גאומטריים, והיכולת להעריך אסתטיקה חזותית. אינטליגנציה זו כוללת את היכולת למקם אובייקטים במרחב, לדמיין ולייצג בצורה גרפית רעיונות חזותיים או מרחביים, לנווט ולהתמצא במרחב. אינטליגנציה זו כרוכה ברגישות לצבע, לקו, למתאר, לצורה, לחלל וליחסים ביניהם. דוגמה בולטת לכך היא פאבלו פיקאסו.

אינטליגנציה מוזיקלית: היכולת לזהות רכיבי יסוד במוזיקה וצורות מוזיקליות, לעבדן ולהוציאן אל הפועל. היכולת להבין מסרים שמועברים באמצעות הרכיבים האלה והיכולת לחבר מסרים שמועברים באמצעותם. אינטליגנציה זו כוללת רגשות למגוון של טונים, למקצב ולצורות הבעה מוזיקליות שונות. דוגמה בולטת לכך היא יהודי מנוחין שגילה רגישות למוזיקה וכבר בגיל עשר הופיע ברחבי העולם.

אינטליגנציה גופנית-תנועתית: היכולת לשלוט בתנועות הגוף כולו בצורה מיומנת, מובחנת ומבוקרת, על מנת להביע מסרים שונים, רעיונות ורגשות ועל מנת לבצע פעולות שונות. היכולת לטפל בעצמים במיומנות וביעילות. תבונת כפיים ביצירת תוצרים או בעיבודם. יכולת זו כוללת שליטה בגוף ובאבריו, רגישות לשפת הגוף וטיפול מיומן בחפצים בעזרת אברי הגוף. דוגמה בולטת לכך היא מרתה גרהם אחת מחלוצות המחול המודרני, החלה ללמוד ריקוד בגיל מאוחר (22) והפכה לאחת המובילות בתחום.

אינטליגנציה תוך אישית: היכרות עם היבטים פנימיים של האישיות, היכולת לזהות ולאבחן את המצב הפנימי ושימוש בו לצורך הנחיית התנהגות, מודעות עצמית גבוהה, מודעות להלכי רוח פנימיים, כוונות, מניעים, מזגים ומשאלות, משמעת עצמית, הבנה עצמית והערכה עצמית, כמו גם ידיעת

היכולות החזקות והחלשות. היכולת להבין את הסיבות והמניעים להתנהגות העצמי. דוגמה: זיגמונד פרויד.

אינטליגנציה בין אישית: יכולת לאמוד אנשים אחרים ולעמוד על מצב רוחם, מזגם, רגשותיהם, מניעיהם וכוונותיהם ולהתייחס לכל אלו. אפשר לכנות אותה גם "אינטליגנציה חברתית". יכולת זו היא מה שאנו מכנים רגישות לזולת. דוגמה בולטת לכך היא מהטמה גנדי.

פעילויות לפי מאפיינים של האינטליגנציות המרובות

הפעילויות	יכולות מרכזיות	סוג האינטליגנציה
לשחק במשחקי מילים, להעשיר את אוצר המילים, לבטא מחשבות ורגשות במילים, לקרוא, לכתוב, להבין משמעויות מרומזות, לחשוב באופן מטפורי, להסיק מסקנות, לשכנע, להסביר, לדבר על השפה במושגים מטה-לשוניים.	רגישות למשמעות ולמצלול של מילים, רגישות לרבדים בשפה.	לשונית
לבחון, להשוות, לערוך ניסויים, לחקור, לעשות פעולות מתמטיות, לחשוב במונחים של חשיבה מדעית, לשער, לפשט, לאמת, להסיק מסקנות.	יכולת לחשב, להסיק, לאתר מבנים לוגיים במהירות.	לוגית-מתמטית
להקשיב, להאזין, להבחין, ליצור מוזיקה, לתרגם חוויות לצלילים, לנגן, לנצח, לבקר.	רגישות למגוון של טונים, למקצב ולצורות הבעה מוזיקליות שונות.	מוזיקלית
להבחין באובייקט מזוויות ראייה שונות, לגלות רגישות לקומפוזיציה, להיות מסוגל לנתח מרכיבים של קומפוזיציה, לתרגם את מה שרואים ושומעים ליצירה כתובה או פלסטית, לסרטט מבנים, לעצב חלל, לתכנן מסלולי טיול.	תפיסה חזותית תלת-ממדית, יכולת למקם עצמים במרחב.	חזותית-מרחבית
להתעמל, להתאמן, לרקוד, לנגן, לתקן (ולקלקל), לפרק, לבנות, לבטא מחשבות ורעיונות בפנטומימה, ליצור כוראוגרפיה, לעצב מוצר, לגזור, לחרוט, לפסל, לצייר, לשחות, לרוץ, להתגושש, לחבק, למשש, לגעת, להריח.	שליטה בגוף ובאיברי הגוף, רגישות לשפת הגוף, טיפול מיומן בחפצים בעזרת איברי הגוף, שימוש בגוף ככלי הבעה.	גופנית-תנועתית (קינסטטית)
להקשיב לזולת, לשוחח, להתכתב, לראיין, להבחין במצבי רוח גם על פי ביטויים לא מילוליים (הבעות גוף, טון דיבור), להכיר את האופי של הזולת, להגיב, לפנק, לענות, להיענות, לא להתעלם, ליעץ, לשמוח עם, לגלות אמפתיה.	יכולת להבחין במצבי רוח של הזולת, בתכונותיו וברצונותיו ולהתייחס אליהם.	בין-אישית
להיות מודע לרצונות ולהעדפות (אני אוהב/שונא/מעדיף) ולנסות להבין את המניעים, להתבונן פנימה, להתרכז, לחשוב באופן רפלקטיבי.	"חיבור" לרגשות, ייצוג מדויק של העולם הפנימי, טיפוח מודעות עצמית.	תוך-אישית
להבחין בין צמחים אכילים לרעילים, לדעת לשרוד, להיות בעל "חכמת חיים".	"חיבור" לסביבה הטבעית ולמציאות היום-יומית.	סביבתית

ואי-אפשר בלי עידוד פעילויות המשותפות לכל האינטליגנציות: לשאול, לדמיין, לנחש, ליצור, להתלבט, להמציא, להחליט, לבחור, להעלות אסוציאציות, לתכנן, להתנסות, לצפות, להעז, לקחת אחריות. (פיתוח: שרית רביד, בתוך: טיול עם מראה)

קטעים ומקורות על חשיבותו של כל יחיד וכוחותיו

...לפיכך נברא האדם יחיד, ללמדך:

שכל המאבד נפש אחת מעלה עליו הכתוב, כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מעלה עליו הכתוב, כאילו קיים עולם מלא.

ומפני שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחברו: אבא גדול מאביך.

ושלא יהו המינין אומרים: הרבה רשויות בשמים.

להגיד גדולתו של הקדוש ברוך הוא: שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה; ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע כל האדם בחותמו של האדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחברו.

לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם.

(משנה סנהדרין פרק ד' משנה ו')

"כשם שאין פרצופיהן שווין זה לזה, כך אין דעתן שווה זה לזה, אלא כל אחד ואחד יש לו דעה בפני עצמו... שכן משה מבקש מן הקדוש ברוך הוא בשעת מיתתו ואומר לפניו: ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתם של כל אחד ואחד, ואין דעתן של בניך דומה זו לזו. כשאני מסתלק מהן, בבקשה ממך, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל לכל אחד ואחד לפי דעתו".

(במדבר-רבה, פנחס, פרשה כ"א, ב)

כי הלא איננו מכירים את החינוך בתור בורא דברים חדשים בנשמת המתחנך, כי אם בתור מפקח ומוציא מן ההעלם אל הגלוי ומן הכוח אל הפועל מה שהוא גנוז בו בכוח והוא גלוי בתור אופי כללי ומרכזי בכללות האנושיות וקיבוציה ההיסטוריים והלאומיים

(הראי"ה קוק, מאמרי הראי"ה עמ' 33)

בכל אחד ואחד מישראל, מגדול ועד קטן, אור א-להים חיים ביפעת קודש בוער ומאיר. וכל הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה. שנאמר: "מוקש אדם ילע קודש". הדמיון הרואה בהופעתו של כל אחד מישראל הופעה א-להית משוכללת, היא תולדתו של הניצוץ הנבואי, שהוא

נמצא רק בשביל ישראל

(הראי"ה קוק, שמונה קבצים קובץ ג' פסקה שמ"ו)

כל אדם צריך לדעת, שקרוי הוא לעבוד על פי אופן ההכרה וההרגשה המיוחד שלו, על פי שורש נשמתו, ובעולם זה, הכולל עולמים אין ספורות, ימצא את אוצר חייו. אל יבלבלוהו תוכנים שוטפים אל תוכו מעולמות זרים, שאינו קולטם כהוגן, שאינו מוכשר לאגדם יפה בצרור החיים שלו. אלה העולמות ימצאו תיקונם במקומם, אצל המסוגלים לבניינם ושכלולם. אבל הוא צריך לרכז את חייו בעולמותיו הוא, בעולמות הפנימיים שלו, שהם לו מלואים כל ומקיפים את כל. חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, גדולה ענוותנית זו מאשרת היא את האדם, ומביאתו לשלמות העליונה, העומדת ומחכה לו, ובהיותו צועד בדרך חיים בטוחה זו, במסלולו המיוחד, באורח צדיקים המיוחד שלו, ימלא גבורת חיים ועליזות רוחנית, ואור ד' עליו יגלה, מהאמת המיוחד שלו בתורה, יצא לו עזו ואורו.

(הראי"ה קוק, שמונה קבצים קובץ ד' פסקה ו')

היחידים השייכים לקהילה משלימים אלו את אלו. בכל אדם יש משהו מיוחד במינו, נדיר, שאינו ידוע לאחרים; לכל יחיד יש משהו מיוחד לומר, צבע מיוחד להוסיף לקשת הצבעים הקהילתית. לפיכך, כאשר מצטרף האדם הבודד לקהילה, הוא מוסיף מימד חדש למודעות הקהילה. הוא תורם משהו, ששום אדם אחר לא יכול היה לתרום. הוא מעשיר את הקהילה. אין לו תחליף. היהדות מאז ומתמיד ראתה את היחיד כאילו הוא עולם קטן... בשל אותה מיוחדות, מתכנסים בני האדם היחידים ביחד, משלימים אלו את אלו, ומשיגים אחדות.

(הרב יוסף דב סולובייצ'יק)

"אינו דומה אדם לאדם מיום בריאת האדם והלאה, ואין אדם אחד יכול לתקן מה שעל חברו לתקן. לכל אדם יש את ייעודו ותפקידו אותו עליו לתקן בחייו, ואת העניין המיוחד עבורו ירד לעולם לתקנו, והקב"ה מעמיד לכל אחד את הנסיבות והתנאים שעל ידם יוכל לתקן ולמלא ייעודו ותפקידו בעולמו. כל תנאי החיים של האדם בגשמיות וברוחניות, הטובים והרעים, כולם ניתנו לו לפי תיקון עולמו, ועל זה נאמר 'לך לך' - היינו אל ייעודך, אל תיקון נשמתך, אל מה שאתה צריך לתקן בעולם הזה, שזה עיקר תפקידו של האדם, וכידוע אם יהודי בעולם הזה לומד ומתפלל ועוסק במעשים טובים, אבל אם אינו מתקן את ייעודו שצריך לתקן בעולם, אזי כשעולה לעולם העליון שואלים אותו מה פעלת בעולם הזה, שהרי לא תיקנת את העיקר, וזה היה ייעודך בעולם. זוהי הוראה לכלל ישראל בניו של אברהם, 'לך לך' - היינו להגיע אל תיקון הנשמה השייך אליך ולתכלית המיועדת אליך. והתורה בוחרת בלשון הליכה, כדי להורות שזה התפקיד, ללכת ולהתקדם תמיד בדרכו אל ייעודו. ובזה שונה עניין הרוחניות

מהעניינים הגשמיים, שאם בעניינים הגשמיים גם אם אינו הולך – יכול לעמוד על מקומו, הרי בעניינים הרוחניים אינו כן, תמיד צריך האדם ללכת ולהתקדם, ואם עומד במקומו הרי זה נחשב לו ירידה".
(ר' שלום נח ברזובסקי האדמו"ר מסלונים, נתיבות שלום, פרשת לך-לך)

“כשם שאין פרצופיהן שווין זה לזה, כך אין דעתן שווה זה לזה, אלא כל אחד ואחד יש לו דעה בפני עצמו... שכן משה מבקש מן הקדוש ברוך הוא בשעת מיתתו ואומר לפניו: ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתם של כל אחד ואחד, ואין דעתן של בניך דומה זו לזו. כשאני מסתלק מהן, בבקשה ממך, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל לכל אחד ואחד לפי דעתו.”

(במדבר-רבה, פנחס, פרשה כ"א, ב)

תנועת הנוער התורני לאומי
הראשונה בישראל

